

Odborníci z UNLP radia, čo robiť po bodnutí hmyzom či uhryznutí hadom

24.8.2026 - | Univerzitná nemocnica L. Pasteura Košice

Letné mesiace lákajú do prírody, no prinášajú aj väčšie riziko stretu s vretenicou, osou, včelou či sršňom. Hoci väčšina uhryznutí a bodnutí nespôsobí vážne zdravotné ťažkosti, nesprávna prvá pomoc alebo podcenenie varovných príznakov môžu situáciu skomplikovať. Odborníci z Univerzitnej nemocnice L. Pasteura Košice (UNLP) vysvetľujú, ako správne postupovať, ktorým rozšíreným mýtom neveriť, a kedy už netreba váhať s privolaním záchrannej zdravotnej služby.

Zachovať pokoj a obmedziť pohyb

Po uhryznutí hadom je najdôležitejšie zachovať pokoj a konať racionálne. Postihnutého je potrebné uložiť alebo posadiť, znehybniť poranenú končatinu a privolať záchrannú zdravotnú službu na číslo 155 alebo 112. Pomôže zapamätať si vzhľad hada alebo jeho charakteristické znaky a poznamenať si čas uhryznutia.

„Panika a zbytočný pohyb môžu mať horšie následky ako samotné uhryznutie, pretože urýchľujú šírenie jedu v organizme. **Rozrezávanie rany, vysávanie jedu či prikladanie ľadu sú neúčinné a môžu zdravotný stav zhoršiť,**“ vysvetľuje **prof. MUDr. Ľubomír Legáth, PhD.**, prednosta Kliniky pracovného lekárstva a klinickej toxikológie a hlavný odborník Ministerstva zdravotníctva SR pre klinické pracovné lekárstvo a klinickú toxikológiu. Zároveň sa neodporúča používať škrtidlo ani podávať alkohol či kávu.

Nie každé uhryznutie jedovatým hadom znamená otravu

Uhryznutie jedovatým hadom nemusí automaticky znamenať, že sa jed dostal do organizmu. Ak k intoxikácii dôjde, **prvým príznakom je bolesť a opuch v mieste uhryznutia, ktoré sa postupne šíri smerom k trupu.** Pridáva sa celková nevoľnosť a zdravotný stav sa môže v priebehu krátkeho času zhoršiť.

„Ak sa príznaky intoxikácie neobjavia približne do pol hodiny, môže ísť o takzvané suché uhryznutie, pri ktorom vretenica jed nevypustila. Jedovaté hady využívajú jed predovšetkým na získavanie potravy, preto ním zbytočne neplytvajú. Odhaduje sa, že pri 30 až 50 percentách uhryznutí jed vôbec nevstreknú,“ približuje prof. Legáth.

Antisérum len výnimočne

Podanie antiséra nie je automatickou súčasťou liečby každého uhryznutia. O jeho použití rozhoduje lekár podľa závažnosti zdravotného stavu pacienta. „**Antisérum sa podáva výlučne v nemocnici, pretože môže vyvolať závažnú alergickú reakciu a pacient musí byť pod nepretržitým odborným dohľadom.** Niektorí odborníci dokonca považujú jeho podanie za nevyhnutné až vtedy, keď boli vyčerpané ostatné možnosti liečby,“ vysvetľuje profesor.

Nízke riziko úmrtia

Úmrtia po uhryznutí vretenicou sú našťastie mimoriadne zriedkavé. Odhaduje sa, že zomrie približne jeden človek z tisíc uhryznutých. **Vyššie riziko predstavujú uhryznutia do tváre, krku alebo iných silne prekrvených častí tela,** ako aj prípady malých detí, seniorov a ľudí so závažnými

ochoreniami.

Skúsenosti zo Slovenska zároveň ukazujú, že nie každé uhryznutie vedie k otrave organizmu. „**Zo súboru 11 hospitalizovaných detí u troch nedošlo k vstreknutiu jedu**, lokálne reakcie sa objavili u ôsmich a celkové príznaky len u jedného dieťaťa. Analýza zároveň ukázala, že **mnohé prípady boli dôsledkom zbytočného približovania sa k hadovi alebo snahy chytiť ho či pohladkať**,“ dodáva prof. Legáth.

Pozor na bodavý hmyz

Leto patrí aj osám, včelám či sršňom. Hoci väčšina bodnutí spôsobí len bolesť a opuch, u citlivých ľudí môže vyvolať aj život ohrozujúcu alergickú reakciu.

„Mnohí ľudia majú pocit, že osy, sršne či ďalší bodavý hmyz sú dnes agresívnejšie ako v minulosti. Nedá sa to jednoznačne potvrdiť. **Svoju úlohu môžu zohrávať klimatické zmeny, dlhšie obdobia sucha aj vplyv životného prostredia.** To všetko môže ovplyvniť intenzitu reakcií po bodnutí,“ hovorí doc. MUDr. Norbert Lukán, PhD., imunoalergológ IV. internej kliniky z Ambulancie pre liečbu hmyzovej alergie.

Pacienti s potvrdenou alergiou dostávajú **pohotovostný balíček s adrenalínovým autoinjektorom** a ďalšími liekmi. Ak spĺňajú medicínske kritériá, môžu podstúpiť aj alergénovú imunoterapiu, ktorá výrazne znižuje riziko závažnej reakcie po ďalšom bodnutí.

Veľký opuch nemusí znamenať alergiu

Po bodnutí sa v mieste vpichu môže objaviť výrazný opuch, bolesť alebo začervenanie, ktoré sa postupne zväčšuje. „**Ide o bežnú reakciu organizmu, ktorá môže pretrvávať aj niekoľko dní a automaticky neznamená alergiu. O alergickej reakcii hovoríme až vtedy, ak sa objavia celkové príznaky - napríklad žihľavka na tele, opuch tváre alebo hrdla, dýchavičnosť, vracanie, závraty či pocit na odpadnutie,**“ vysvetľuje imunoalergológ.

Nepříjemnosti môže spôsobiť aj **infekcia rany**, keďže bodavý hmyz prichádza do kontaktu s rôznymi nečistotami. Zvýšená teplota, výraznejšie začervenanie či zápal, preto nemusia byť prejavom alergickej reakcie, ale infekcie, ktorá **si vyžaduje inú liečbu.**

Kedy už ide o život?

Mimoriadne nebezpečné môže byť aj bodnutie do úst alebo hrdla. Stačí chvíľa nepozornosti pri pití z plechovky alebo tmavej fľaše, do ktorej sa dostal bodavý hmyz. „**Bodnutie v oblasti úst či hrdla môže spôsobiť výrazný opuch a ohroziť priechodnosť dýchacích ciest aj u človeka, ktorý nemá potvrdenú alergiu na jed hmyzu,**“ upozorňuje doc. Lukán.

Najzávažnejšou alergickou reakciou je **anafylaxia**. Hoci je zriedkavá, **môže sa rozvinúť veľmi rýchlo a bez okamžitej liečby ohrozuje život.** Varovnými príznakmi sú najmä dýchavičnosť, sipot, opuch jazyka alebo hrdla, rozsiahla žihľavka, nevoľnosť, vracanie, hnačka, závraty, výrazný pokles krvného tlaku či strata vedomia. V takom prípade treba bezodkladne volať záchrannú zdravotnú službu na čísla **155** alebo **112**.

Väčšina bodnutí či uhryznutí našťastie nespôsobí vážne komplikácie ani život ohrozujúci stav. Dôležité je zachovať pokoj, sledovať svoj zdravotný stav a vedieť rozpoznať varovné príznaky. Práve včasná a správna reakcia môže rozhodnúť o závažnosti následkov.

<https://unlp.sk/aktualita/odbornici-z-unlp-radia-co-robit-po-bodnuti-hmyzom-ci-uhryznuti-hadom>